

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

10. října 2013*

„Pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrola povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění — Směrnice 2009/103/ES — Článek 21 odst. 5 — Škodní zástupce — Oprávnění převzít doručované soudní písemnosti — Vnitrostátní právní úprava podmiňující platnost tohoto doručení existencí výslovného zmocnění k převzetí takových písemností — Konformní výklad“

Ve věci C-306/12,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267, podaná rozhodnutím Landgericht Saarbrücken (Německo) ze dne 1. června 2012, došlým Soudnímu dvoru dne 26. června 2012, v řízení

Spedition Welter GmbH

proti

Avanssur SA,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta, předsedkyně senátu, J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot (zpravodaj) a A. Arabadžev, soudci,

generální advokát: P. Cruz Villalón,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Avanssur SA M. Müller-Trawinskim, Rechtsanwalt
- za rakouskou vládu C. Pesendorfer, jako zmocněnkyní,
- za portugalskou vládu L. Inez Fernandesem a E. Pedrosem, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi G. Braunem a K.-P. Wojcikem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 30. května 2013,

* Jednací jazyk: němčina.

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 21 odst. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. září 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění (Úř. věst. L 263, s. 11).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi společností Spedition Welter GmbH (dále jen „Spedition Welter“), dopravním podnikem se sídlem v Německu, a společností Avanssur SA (dále jen „Avanssur“), pojišťovnou se sídlem ve Francii, ohledně likvidace pojistné události.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Směrnice 2009/13 obsahuje následující body odůvodnění:

„[...]

(20) Poškozeným z nehod motorových vozidel by mělo být zaručeno srovnatelné zacházení nezávisle na tom, na kterém místě Společenství k nehodám dojde.

[...]

(34) Poškození, kteří utrpěli věcnou škodu nebo škodu na zdraví v důsledku dopravní nehody spadající do působnosti této směrnice, která se stala v jiném státě než ve státě jejich bydliště nebo sídla, by měli mít možnost uplatnit nárok v členském státě svého bydliště nebo sídla vůči škodnímu zástupci jmenovanému v něm pojišťovnou osoby, která odpovídá za škodu. Toto řešení by umožnilo vyřídit škody utrpěné poškozenými mimo území jejich členského státu bydliště nebo sídla postupy, s nimiž jsou obeznámeni.

(35) Tímto systémem škodních zástupců v členském státě bydliště nebo sídla poškozeného zůstává nedotčeno rozhodné hmotné právo i otázka soudní příslušnosti.

[...]

(37) Mělo by být stanoveno, že členský stát, v němž je pojišťovně vydáno povolení, po ní má požadovat, aby jmenovala škodní zástupce s bydlištěm nebo usazené v ostatních členských státech s cílem shromažďovat všechny nezbytné informace týkající se nároků vyplývajících z takovýchto nehod a přijímat odpovídající kroky k likvidaci škod jménem a na účet pojišťovny, včetně vyplacení náhrady škody. Škodní zástupci by měli mít dostatečnou pravomoc k zastupování pojišťovny vůči osobám, které utrpěly škodu v důsledku těchto nehod, a rovněž zastupovat pojišťovnu [k zastupování pojišťovny] před orgány daného státu, včetně případného zastupování před soudy, je-li to slučitelné s pravidly mezinárodního práva soukromého o stanovení soudní příslušnosti.“

- 4 Článek 19 směrnice 2009/103, nadepsaný „Postup při likvidaci škod“, zní takto:

„Členské státy zavedou postup uvedený v článku 22 pro likvidaci škod vzniklých z nehody způsobené vozidlem krytým pojištěním podle článku 3.

[...]“

- 5 Podle článku 20 této směrnice, nadepsaného „Zvláštní opatření týkající se náhrady škody pro poškozené v důsledku nehody, k níž došlo v jiném členském státě než ve státě jejich bydliště nebo sídla“:

„1. Účelem článků 20 až 26 je stanovit zvláštní opatření použitelná pro poškozené, již mají nárok na náhradu věcné škody nebo škody na zdraví v důsledku nehod, k nimž došlo v jiném členském státě než v členském státě bydliště nebo sídla poškozeného, a které byly způsobeny provozem vozidel pojištěných a majících obvyklé stanoviště v členském státě.

[...]

2. Články 21 a 24 se použijí pouze v případě nehod způsobených provozem vozidla:

- a) pojištěného u provozovny v jiném členském státě než ve státě bydliště nebo sídla poškozeného a
- b) majícího obvyklé stanoviště v jiném členském státě než ve státě bydliště nebo sídla poškozeného.“

- 6 Článek 21 uvedené směrnice, nadepsaný „Škodní zástupci“, stanoví:

„1. Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby všechny pojišťovny pojišťující rizika zařazená do odvětví 10 bodu A přílohy směrnice 73/239/EHS kromě odpovědnosti dopravce jmenovaly škodního zástupce v každém jiném členském státě, než kde získaly úřední povolení.

Úkolem škodního zástupce je projednání a vyřízení nároků vzniklých z nehody v případech uvedených v čl. 20 odst. 1.

Škodní zástupce musí mít bydliště nebo být usazen v členském státě, v němž je jmenován.

[...]

4. Škodní zástupce shromažďuje v souvislosti s takovými nároky veškeré informace nutné k jejich vyřízení a přijímá opatření nezbytná k jednání o likvidaci škod.

Požadavek jmenování škodního zástupce nevylučuje právo poškozeného nebo jeho pojišťovny zahájit řízení přímo proti osobě, která nehodu způsobila, nebo její pojišťovně.

5. Škodní zástupci jsou vybaveni dostatečnými pravomocemi k zastupování pojišťovny ve vztahu k poškozeným v případech uvedených v čl. 20 odst. 1 a k uspokojení jejich nároků na náhradu škody v plném rozsahu.

Musí být schopni zkoumat případ v úředním jazyce nebo jazycích členského státu bydliště nebo sídla poškozeného.

[...]“

Německé právo

- 7 Směrnice 2009/103 byla do německého práva provedena zákonem o dohledu nad pojišťovnami (Versicherungsaufsichtsgesetz, dále jen „VAG“).

- 8 Podle § 7b VAG, týkajícího se škodního zástupce v rámci občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel:

„1. [...] [P]ojišťovna jmenuje ve všech ostatních členských státech Evropské unie a v ostatních státech, které jsou stranami Dohody o Evropském hospodářském prostoru, škodního zástupce. Ten jménem pojišťovny projednává a vyřizuje nároky na náhradu škody na zdraví nebo věcné škody v důsledku nehody, k níž došlo v jiném členském státě než v členském státě bydliště nebo sídla poškozeného, a která byla způsobena provozem vozidla pojištěného a majícího obvyklé stanoviště v členském státě.

2. Škodní zástupce musí mít bydliště nebo být usazen v členském státě, v němž je jmenován. Může jednat za jednu nebo i více pojišťoven. Je vybaven dostatečnými pravomocemi k zastupování pojišťovny ve vztahu k poškozeným a k uspokojení jejich nároků na náhradu škody v plném rozsahu. Musí být schopen zkoumat případ v úředním jazyce nebo jazycích státu, v němž je jmenován.

3. Škodní zástupce shromažďuje v souvislosti s pojistnými událostmi způsobenými vozidlem pojištěným touto pojišťovnou veškeré informace nutné k jejich vyřízení [...]“

- 9 Občanský soudní řád (Zivilprozessordnung), ve znění použitelném na spor v původním řízení, stanoví v § 171, týkajícím se doručování zástupci:

„Řádně určenému zástupci lze doručovat se stejnými právními účinky jako zastupovanému. Zástupce musí předložit písemnou plnou moc.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 10 Dne 24. června 2011 byl při dopravní nehodě v blízkosti Paříže (Francie) nákladní automobil patřící společnosti Spedition Welter poškozen jiným vozidlem, pojištěným společností Avanssur.
- 11 Spedition Welter požadovala u německého soudu rozhodujícího v prvním stupni náhradu škody ve výši 2 382,89 eur. Tato žaloba nebyla doručena společnosti Avanssur, nýbrž zástupci jmenovanému touto společností v Německu, a sice společnosti AXA Versicherungs AG (dále jen „AXA“).
- 12 Uvedený soud prohlásil tuto žalobu za nepřipustnou, jelikož měl za to, že nebyla řádně doručena společnosti AXA, která nebyla zmocněna k převzetí doručovaných písemností.
- 13 Spedition Welter podala proti tomuto rozhodnutí odvolání k Landgericht Saarbrücken.
- 14 Předkládající soud má za to, že rozhodnutí o tomto odvolání závisí na tom, jak má být vykládána směrnice 2009/103. Přípustnost žaloby společnosti Spedition Welter proti společnosti Avanssur záleží na tom, zda čl. 21 odst. 5 této směrnice lze vyložit v tom smyslu, že škodní zástupce je oprávněn převzít doručované písemnosti za žalovanou v původním řízení. V případě kladné odpovědi je třeba ještě ověřit, zda je toto ustanovení uvedené směrnice bezpodmínečné a dostatečně přesné, aby se jej Spedition Welter mohla dovolávat při tvrzení, že Avanssur zmocnila společnost AXA k převzetí těchto písemností.
- 15 Za těchto podmínek se Landgericht Saarbrücken rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Má být čl. 21 odst. 5 směrnice [2009/103] vykládán v tom smyslu, že pravomoci škodního zástupce zahrnují pasivní zmocnění pro doručování na účet pojišťovny, takže v řízení zahájeném poškozeným proti pojišťovně za účelem získat náhradu škody způsobené dopravní nehodou lze provést soudní doručení s účinky vůči pojišťovně doručením škodnímu zástupci, kterého si pojišťovna určila?

V případě kladné odpovědi na první otázku:

- 2) Má čl. 21 odst. 5 směrnice 2009/103 takový přímý účinek, že se poškozený může tohoto účinku dovolávat před vnitrostátním soudem s tím následkem, že vnitrostátní soud je povinen vycházet z platného doručení pojišťovně, bylo-li doručení provedeno škodnímu zástupci jako „zástupcí“ pojišťovny, ačkoliv zmocnění pro doručování nebylo uděleno právním úkonem a ani vnitrostátní právo nestanoví v tomto případě zákonné zmocnění, když doručení jinak splňuje všechny podmínky stanovené vnitrostátním právem?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 16 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 21 odst. 5 směrnice 2009/103 musí být vykládán v tom smyslu, že mezi dostatečné pravomoci, kterými musí být vybaven škodní zástupce, patří jeho oprávnění platně převzít soudní písemnosti nezbytné k zahájení řízení směřujícího k likvidaci pojistné události u příslušného soudu.
- 17 Úvodem je třeba připomenout, že pro určení smyslu ustanovení unijního práva je třeba vzít v úvahu zároveň jeho znění, kontext a cíle (rozsudek ze dne 9. dubna 2013, Komise v. Irsko, C-85/11, bod 35 a citovaná judikatura).
- 18 Ačkoliv v tomto případě jsou škodní zástupci podle znění čl. 21 odst. 5 směrnice 2009/103 vybaveni dostatečnými pravomocemi k zastupování pojišťovny ve vztahu k poškozeným a k uspokojení jejich nároků na náhradu škody v plném rozsahu, toto ustanovení, které tak stanoví cíle tohoto zastupování, neupřesňuje konkrétní rozsah pravomocí přiznaných za tímto účelem.
- 19 Za těchto podmínek je třeba připomenout, že cílem směrnice 2009/103 je zaručit poškozeným z nehod motorových vozidel srovnatelné zacházení nezávisle na tom, na kterém místě Unie k nehodám dojde. Za tímto účelem musí mít tito poškození možnost uplatnit nárok na odškodnění v členském státě svého bydliště nebo sídla vůči škodnímu zástupci jmenovanému v něm pojišťovnou osoby, která odpovídá za škodu.
- 20 Podle bodu 37 odůvodnění směrnice 2009/103 musí členské státy zajistit, aby tito škodní zástupci měli dostatečnou pravomoc k zastupování pojišťovny vůči poškozeným a rovněž k jejímu zastupování před orgány daného státu, včetně případného zastupování před soudy, je-li to slučitelné s pravidly mezinárodního práva soukromého o stanovení soudní příslušnosti.
- 21 Z těchto bodů odůvodnění tedy jasně vyplývá, že unijní zákonodárce měl v úmyslu, aby zastoupení pojištěn, jak je stanoveno v čl. 21 odst. 5 směrnice 2009/103, zahrnovalo – aniž by přitom mohlo zpochybnit dodržování pravidel mezinárodního práva soukromého – zastoupení, které musí poškozeným osobám umožňovat účinně uplatnit u vnitrostátních soudů žalobu na náhradu jejich škody.
- 22 Ostatně jak uvedl generální advokát v bodě 25 svého stanoviska, z přípravných prací ke směrnicím, které předcházely směrnici 2009/103 a které tato směrnice v oblasti pojištění kodifikovala, vyplývá, že podle úmyslu zákonodárce mělo zastoupení pojišťovny ve státě poškozeného obsáhnout oprávnění převzít doručované soudní písemnosti, třebaže omezené povahy, jelikož se nemělo dotknout pravidel mezinárodního práva soukromého o stanovení soudní příslušnosti.
- 23 V tomto rozsahu tedy mezi dostatečné pravomoci, kterými musí být vybaven škodní zástupce, patří jeho oprávnění převzít doručované soudní písemnosti.

- 24 Vyloučit takové oprávnění by ostatně znamenalo připravit směrnici 2009/103 o jeden z jejích cílů. Jak uvedl generální advokát v bodě 32 svého stanoviska, funkcí škodního zástupce je totiž v souladu s cíli směrnice 2009/103 právě usnadnit kroky podniknuté poškozenými v důsledku dopravních nehod, zejména umožnit jim uplatnit jejich nárok v jejich jazyce. Bylo by tedy v rozporu s výše uvedenými cíli zbavit tyto poškozené možnosti směřovat doručování soudních písemností za účelem uplatnění žaloby na náhradu škody u mezinárodně příslušného soudu na tohoto zástupce, poté co již uskutečnili předběžné úkony přímo u tohoto zástupce a mají zároveň možnost přímé žaloby proti pojišťovně.
- 25 Vzhledem k výše uvedeným úvahám je třeba na první otázku odpovědět, že čl. 21 odst. 5 směrnice 2009/103 musí být vykládán v tom smyslu, že mezi dostatečné pravomoci, kterými musí být vybaven škodní zástupce, patří i jeho oprávnění platně převzít soudní písemnosti nezbytné k zahájení řízení směřujícího k likvidaci pojistné události u příslušného soudu.

Ke druhé otázce

- 26 Vzhledem k odpovědi na první otázku je třeba odpovědět na druhou otázku předkládajícího soudu, jejíž podstatou je, zda za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, se jednotlivec může dovolávat čl. 21 odst. 5 směrnice 2009/103 k odůvodnění platnosti doručení soudní písemnosti škodnímu zástupci, ačkoliv tento zástupce nebyl k takovému doručování zmocněn právním úkonem a vnitrostátní právo nestanoví v takovém případě zákonné zmocnění.
- 27 V kontextu věci v původním řízení tak předkládající soud chce vědět, zda s ohledem na odpověď na první otázku musí při rozhodování o návrhu jednotlivce, který se dovolává čl. 21 odst. 5 směrnice 2009/103, ponechat nepoužita ustanovení vnitrostátního práva, která vylučují, že škodní zástupce může převzít doručované soudní písemnosti, není-li k tomu zmocněn právním úkonem.
- 28 V tomto ohledu je třeba připomenout, že otázka, zda vnitrostátní ustanovení musí v rozsahu, v němž je v rozporu s unijním právem, zůstat nepoužito, vyvstává pouze tehdy, není-li možný žádný konformní výklad tohoto ustanovení (rozsudek ze dne 24. ledna 2012, Dominguez, C-282/10, bod 23).
- 29 Podle ustálené judikatury platí, že vnitrostátní soudy jsou při použití vnitrostátního práva povinny jej vykládat v co možná největším rozsahu ve světle znění a účelu dotčené směrnice, aby tak dosáhly výsledku jí zamýšleného, a tedy i souladu s článkem 288 třetím pododstavcem SFEU. Tato povinnost konformního výkladu vnitrostátního práva je totiž inherentní systému Smlouvy o FEU v tom, že umožňuje, aby vnitrostátní soudy v rámci svých pravomocí zajistily plnou účinnost unijního práva, rozhodují-li o sporu, který jim byl předložen (viz zejména rozsudky ze dne 5. října 2004, Pfeiffer a další, C-397/01 až C-403/01, Sb. rozh. s. I-8835, bod 114; a Dominguez, uvedený výše, bod 24).
- 30 Zásada konformního výkladu vyžaduje, aby vnitrostátní soudy učinily vše, co spadá do jejich pravomoci, s tím, že vezmou v úvahu veškeré vnitrostátní právo a použijí metody výkladu jím uznané, aby zajistily plnou účinnost dotčené směrnice a došly k výsledku, který bude v souladu s cílem sledovaným touto směrnicí (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Dominguez, bod 27, a rozsudek ze dne 5. září 2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, bod 56).
- 31 Ve věci v původním řízení je přitom nesporné, že § 7b odst. 2 VAG provádí čl. 21 odst. 5 směrnice 2009/103 doslovně. Tato ustanovení vnitrostátního práva tedy vyžadují výklad konformní s ustanoveními unijního práva v tom smyslu, že škodní zástupce je oprávněn převzít doručované soudní písemnosti.

- 32 Vzhledem k předchozím úvahám je třeba na druhou otázku odpovědět tak, že za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, kdy vnitrostátní právní úprava převzala ustanovení čl. 21 odst. 5 směrnice 2009/103 doslovně, je předkládající soud povinen vyložit vnitrostátní právo ve smyslu konformním s výkladem této směrnice ze strany Soudního dvora, s tím, že vezme v úvahu veškeré vnitrostátní právo a použije metody výkladu jím uznané.

K nákladům řízení

- 33 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

- 1) **Článek 21 odst. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. září 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění musí být vykládán v tom smyslu, že mezi dostatečné pravomoci, kterými musí být vybaven škodní zástupce, patří jeho oprávnění platně převzít soudní písemnosti nezbytné k zahájení řízení směřujícího k likvidaci pojistné události u příslušného soudu.**
- 2) **Za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, kdy vnitrostátní právní úprava převzala ustanovení čl. 21 odst. 5 směrnice 2009/103 doslovně, je předkládající soud povinen vyložit vnitrostátní právo ve smyslu konformním s výkladem této směrnice ze strany Soudního dvora Evropské unie, s tím, že vezme v úvahu veškeré vnitrostátní právo a použije metody výkladu jím uznané.**

Podpisy.